

En kvalitativ intervju – mina förberedelser, redovisning av intervjun och reflektion över intervjun.

Mina förberedelser

När vi fick i uppgift att göra en kvalitativ intervju valde jag att knyta an till den observationsrapport jag gjorde under förra läsåret. Då satt jag med under en musiklektion och observerade en lärares och en elevs enskilda respektive gemensamma skrattande.

Observationen väckte många tankar hos mig, t ex om vilka maktstrukturer man kan skönja i skrattande i undervisning, vilken funktion skrattandet fyller och hur skrattandet används.

Jag kontaktade den musiklektorn vars lektion jag tidigare observerat, och vi avtalade tid för en telefonintervju.

För att få veta vad det innebär att göra en kvalitativ intervju läste jag ”Kvalitativa intervjuer” av Jan Trost (1997).

När det gällde upplägget av kommande intervju, val av frågor, sätt att fråga på m.m. valde jag att i synnerhet ta fasta på följande:

- Det *symbolisk-interaktionistiska perspektivet*, (a.a., s. 31-37). Som jag uppfattar Trosts beskrivning, syftar detta perspektiv till att förstå den intervjuades beteendemönster, tankesätt och känslor i nuet. Härav följer t ex att om man frågar om dåtiden, så är det den intervjuades nuvarande uppfattning av ”dået” man är ute efter. Syftet med en intervju ska inte vara att intervjuaren och den intervjuade utbyter synsätt, eller att intervjuaren söker bekräfta sina synsätt. Intervjuaren ska inte heller försöka frambringa en berättelse, för att sedan göra en innehållsanalys av just den berättelsen.
- Att undvika *hypotetiska frågor*, (a.a., s. 76-77), blir viktigt om intervjuaren vill använda ovanstående perspektiv. Intervjuaren riskerar att formulera hypotetiska frågor som styr den intervjuade att tala om vissa saker. Hypotetiska frågor behandlar dessutom tänkta känslor, handlingar osv. och beskriver inte hur den intervjuade agerar i sitt pågående liv.
- Att inte fråga ”varför”, (a.a., s. 81-82). Dels kan frågan *varför* uppfattas som ett ifrågasättande, dels är det inte önskvärt att den intervjuade på intervjuarens begäran ska analysera sitt beteende under pågående intervju.
- Att göra en *frågeguide*, (a.a., s. 47-50), på det vis som Trost föreslår.
- Att skriva rapporten i enlighet med *tystnadsplikten*.

I praktiken innebar ovanstående förhållningssätt att jag gjorde en slags frågeguide där jag skrev ner de tankar som min observation väckt. (Se inledningen av ”mina förberedelser”). Jag

insåg snabbt att dessa var hypotetiska och resonerande och diskussionsinriktade. Jag bestämde mig för att jag skulle inleda intervjun med den konkreta frågan: ”Vad utlöser skrattande på dina lektioner?”. Sedan laddade jag mentalt för att hålla mig till det perspektiv jag bestämt mig för, och inte ställa hypotetiska frågor etc.

Under intervjuns gång, ledde mitt förhållningssätt till att mina repliker oftast lydde: ”Berätta vidare!”, ”Hur gjorde du då?”, ”Vad gör du då?”, ”Vad hände sedan?”

Redovisning av intervjun

Intervjun gjordes per telefon och varade i ca 30 min. Jag förde anteckningar men spelade inte in intervjun. Musikläraren jag intervjuade har både enskild undervisning och gruppundervisning, dock till största delen gruppundervisning och intervjuns ”frågor och svar” kom att stå i relation till lärarens erfarenheter av gruppundervisning. Läraren har arbetat med musikundervisning i grupp i många år; med barn, tonåringar och vuxna. Jag kommer nu att redovisa delar ur intervjun och sedan göra en reflektion över resultatet.

När jag ställde den inledande frågan: ”Vad utlöser skrattande på dina lektioner?” svarade läraren bl.a.: ”Jag skämtar ganska mycket på mina lektioner och framför allt om jag gör fel.” ”Mina elever skämtar och gör roliga saker.” ”Jag försöker ju medvetet hålla en glad stämning.”

Nästa fråga rörde hur läraren hanterar elevernas skämtande och skrattande. Läraren svarade att hon väldigt ofta skrattar med, men att det finns ”risk för flamsighet”, i synnerhet i de lägre åldrarna, men också i de högre.

Jag bad läraren att berätta vidare, och hon talade om uppsjungningar - som lätt kan bli komiska - och hur hon gör i de högre åldrarna för att undvika detta genom att inte betona det komiska eller helt enkelt sära på elever som skrattar under uppsjungningen. Läraren replikerar direkt sig själv och säger att en komisk uppsjungning också kan vara sammansvetsande och att det kan vara befriande att få skratta. Hon nämner sedan återigen de yngre åldrarna, att det särskilt där är en balansgång där det roliga lätt kan slå över i flamsighet.

Läraren får frågan hur hon hanterar denna balansgång i de yngre åldrarna och hon svarar bl. a: ”Jag försöker fånga deras uppmärksamhet.” ”Jag kan aktivt säga åt dem att sjunga och inte prata eller skratta.” ”Det är viktigt att man själv är lite bestämd och inte är för flamsig.”

Jag frågar sedan hur hon hanterar balansgången i de högre åldrarna och läraren svarar då bl. a: ”Då handlar det om att visa tydligare att man vill nånstans.” ”Det kan bli så att om man själv börjar skämta och alla börjar kommentera så får man säga ’nu skärper vi oss’. Speciellt i den äldsta gruppen kan man vara rak och säga ’Nej, nu skärper vi oss, nu blir det för flamsigt här’.”

Hon ombads också att berätta om någon specifik situation där hon höll i en lektion och skrattandet gav ett bestående intryck och hon berättade då:

Jag minns en gång när det inte funkade med att jag skrattade. Det var en tjej i trean, [Sista gymnasieåret], som var väldigt stökig och krävde uppmärksamhet, men hon var glad och kreativ och så/- /hon sa galna grejer, talade rakt ut och hade svårt att ta tillsägelser och avbröt mig ofta/—/i alla fall så höll jag på att prata och hon kom med en kommentar och jag skrattade jättemycket och då förstod att jag det inte var det hon var ute efter. Hon var inte ute efter att roa - hon ville väl provocera - det var inte i samförstånd.

Jag frågade läraren vad hon gjorde då och hon svarade: ”Jag gjorde inte så mycket, jag bara kände det väldigt starkt.” När läraren hade sagt detta blev det tyst en liten stund.

Läraren fortsatte sedan spontant att tala om vikten av att ha roligt tillsammans när man, som hon, jobbar med undervisning med frivilligt deltagande. Hon nämnde återigen balansgången mellan roligt och flamsigt och att man som ledare visar att man vill nåstans. Vidare talade hon också om att man som ledare har ett ansvar för gruppen: ”... det är ofta några som flamsar, andra är faktiskt där för att sjunga./---/ det kan vara just de som flamsar mest som sen kommer och säger. ’jag vill inte fortsätta i kören – det är för flamsigt.’”

Reflektion över intervjun

I viss mån under intervjuens gång, och till stor del i sammanställningen av redovisningen kan jag urskilja ett tema ur det läraren talade om. Det är också ett ord läraren själv använde flera gånger under intervjun, nämligen *balansgång*. Om jag vill tematisera utifrån *balansgång* kan jag t ex hämta följande ”underteman” ur intervjun:

- *Balansgång mellan roligt och flamsigt*
- *Lärarens balansgång mellan uppmuntran till skratt och dämpande av skratt*

Om jag skulle gå vidare i att undersöka ovanstående (och säkert ännu mer) skulle jag tycka att det var nödvändigt att intervjua även elever. Och kanske också andra lärare.

Vad gäller mitt förhållningssätt under intervjuens gång kan jag tycka att det fungerade hyfsat. Jag lyckades undvika hypotetiska och ledande frågor, och det blev ”den intervjuades intervju”. Däremot kan jag tycka att jag höll tillbaka för mycket, att jag kunde ha frågat mera om vissa delar. Exempelvis kunde jag ha lättat på restriktionerna, och frågat henne hur hon skulle ha hanterat situationen med den ”frispråkiga” eleven om den skett idag. Jag kan också se i efterhand att jag missade intressanta spår, t.ex. när läraren inleder med att säga att hon skrattar när *hon* gör fel. Jag ångrar också att jag inte spelade in intervjun; för att bättre kunna citera den intervjuade t ex.

Den intervjuade var väldigt pratig, pratade på och gav spontant analyser av sitt eget och elevernas beteenden när hon svarade på frågorna. Väldigt intressant med tanke på att jag bestämt mig för att hålla ett strikt symbolisk-interaktionistiskt perspektiv enligt Trost, och inte uppmuntra en innehållsanalys av berättelser. Med en annan intervjuperson och/eller ett annat ämne hade resultatet kanske blivit annorlunda i det avseendet.

Hursomhelst var det väldigt intressant att ta del av lärarens tankar, åsikter och berättelser, och jag tycker att jag fått börja nosa på och rejält fundera över vad en kvalitativ intervju är och hur den skall utföras.

*

Litteratur

Trost, J. (1997). *Kvalitativa intervjuer* (2:a uppl.). Lund: Studentlitteratur.

*